

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุดรธานี
Roles of Farmer Volunteers toward Agricultural Extension Administration in Thong Saen Khan District

ชำนาญ เมืองลอง* (Chamnan Muanglong) บำเพ็ญ เขียวหวาน** (Bumpen Keowan)

กรณี ต่างวิวัฒน์*** (Paranee Tangwiwat)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1)สภาพเศรษฐกิจและสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกร(2)บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในการส่งเสริมการเกษตร (3)ความคิดเห็นและความพึงพอใจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (4)ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (5)ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คืออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน(อกม.) จำนวน 49 ราย และเกษตรกรในเขตอำเภอทองแสนขันจำนวน375 ราย รวมทั้งหมด 424 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย ทำการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและใช้สถิติสหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่าอกม.ส่วนใหญ่เป็นชาย อายุเฉลี่ย 48.08 ปี การศึกษาส่วนใหญ่จบ ม.ปลาย/หรือ ปวช. การดำรงตำแหน่งทางสังคม ส่วนใหญ่เป็น อสม. หัวหน้าคุ้ม พื้นที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 33.92 ไร่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.88 คน ชายเฉลี่ย 2.21 คนหญิงเฉลี่ย 1.71 คน รายได้ในภาคการเกษตรของครัวเรือน/ปีเฉลี่ย 245,000 บาท รายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือน/ปี เฉลี่ย 119,000 บาท รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน/ปีเฉลี่ย 350,000 บาท อาชีพหลักส่วนใหญ่ทำนา อาชีพรองส่วนใหญ่ทำไร่ อกม. ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานมาแล้ว 2 ปี และเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นหญิง อายุเฉลี่ย 47.68 ปี การศึกษาส่วนใหญ่จบ ป.6. การดำรงตำแหน่งทางสังคม ส่วนใหญ่เป็นกรรมการหมู่บ้าน พื้นที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 25.03 ไร่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.08 คน ชายเฉลี่ย 2.05 คนหญิงเฉลี่ย 2.10 คน รายได้ในภาคการเกษตรของครัวเรือน/ปีเฉลี่ย 258,000 บาท รายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือน/ปี เฉลี่ย 55,300 บาท รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน/ปีเฉลี่ย 290,000 บาท อาชีพหลักส่วนใหญ่ทำนา อาชีพรองส่วนใหญ่รับจ้าง อกม.และเกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นในการปฏิบัติงานตามบทบาท อกม.โดยรวมระดับมากที่สุด มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาท อกม.โดยรวมระดับมากและปานกลางตามลำดับ โดยภาพรวมเคยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทุกหน่วยงาน พึงพอใจต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านระดับมาก ไม่มีปัจจัยใดที่เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่ มีระดับของปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง เสนอแนะให้มีค่าตอบแทนเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการทำงาน

คำสำคัญ บทบาท อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

* นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช aun_chamnan@hotmail.com

** รองศาสตราจารย์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

bumpen.keo@stou.ac.th

*** รองศาสตราจารย์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

paranee.tan@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study (1) socio-economic circumstance of farmer volunteers and farmers (2) roles of farmer volunteers toward agricultural extension (3) opinions and satisfaction of farmer volunteers and farmers toward the operations according to roles of farmer volunteers (4) correlations between social and economic factors of farmer volunteers toward the operations according to roles of farmer volunteers (5) problems and recommendation of farmer volunteers and farmers toward the operations according to roles of farmer volunteers.

The research population was totally 424 farmers comprising 49 farmer volunteers and 375 farmers in Thong Saen Khan District by simple random sampling. Data compilation was done by questionnaires and interview. The obtained data was analyzed by computer programs. Statistics used were percentage, mean, maximum value, minimum value, standard deviation and correlation analysis.

Results of the research indicated most of the farmer volunteers were male with the average age at 48.08 years. Most of the farmers were female with the average age at 47.68 years. Most of the farmer volunteers completed higher secondary education or vocational certificate. Most of the farmers completed Prathom 6. For social position, most of the farmer volunteers were also village health volunteers, and community leaders. Most of the farmers were village committee and owners of their agricultural occupied area. The average agricultural occupied area owned by farmer volunteer was 25.41 rai. The average agricultural occupied area owned by farmers was 16.89 rai. The average rented agricultural area of farmer volunteers was 17.40 rai. The average rented agricultural area of farmers was 18.76 rai. The average of other agricultural occupied area of farmer volunteers i.e. area for public use, unoccupied area, was 27.00 rai while that of farmers was 19.55 rai. The average total agricultural occupied area of farmer volunteers was 33.92 rai while that of farmers was 25.03 rai. The average number of farmer volunteers household member was 3.88 persons. The average number of farmers household member was 4.08 persons. The average number of male in farmer volunteers household was 2.21 persons. The average number of male in farmers household was 2.05 persons. The average number of female in farmer volunteers household was 1.71 persons. The average number of female in farmers household was 2.10 persons. The average annual income from agricultural sector of farmer volunteers was 245,000 baht. The average annual income from agricultural sector of farmers was 258,000 baht. The average annual income from non-agricultural sector of farmer volunteers was 119,000 baht. The average annual income from non-agricultural sector of farmers was 55,300 baht. The average total annual income of farmer volunteers was 350,000 baht. The average total annual income of farmers was 290,000 baht. The main occupation of farmer volunteers and farmers was rice-farmer. The subordinate occupation of farmer volunteers was crop planting. The subordinate occupation of farmers was hired labor. Most of the farmer volunteers had already worked for two years. In overall, opinion of farmer volunteers and farmers regarding necessity for operation according to roles of farmer volunteers was at the highest level. Their overall opinion regarding roles of farmer volunteers was at high and medium level respectively. In overall, every office concerned in the Ministry of Agriculture and Cooperatives used to give support. Satisfaction in the farmer volunteers operation was at high level. There was none of factor which was statistical significant relationship with the current operation of farmer volunteers. Problems/obstacles in the operation were at medium level. It was recommended farmer volunteers be paid to boost their working morale.

Keywords: Roles, Farmer Volunteers